

Əmanətlərin Sığortalanması Fondu

31 dekabr 2018-ci il tarixinə

**Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına
uyğun Maliyyə Hesabatları
və Müstəqil Auditorun Hesabatı**

Müstəqil Auditorun Hesabatı

“Əmanətlərin Sığortalanması Fondunun” Himayəçilik Şurasına:

Rəy

Bizim fikrimizcə, hazırkı maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından “Əmanətlərin Sığortalanması Fondunun” (“Fond”) 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Auditin predmeti

Fondun maliyyə hesabatları aşağıdakılardan ibarətdir:

- 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat;
- həmin tarixdə tamamlanan il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat;
- həmin tarixdə tamamlanan il üzrə xalis aktivlərdə dəyişikliklər haqqında hesabat;
- həmin tarixdə tamamlanan il üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat; və
- əsas uçot siyasətləri və digər izahedici məlumatlar da daxil olmaqla, maliyyə hesabatları üzrə qeydlər.

Rəy üçün əsaslar

Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyətimiz rəyimizin “*Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti*” bölməsində əks etdirilir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Müstəqillik

Biz Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühasiblərin Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq Fondun asılı olmadan müstəqil şəkildə fəaliyyət göstəririk. Biz Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq, etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, eləcə də fırıldaqçılıq və yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sisteminə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik Fondu ləğv etmək və ya fəaliyyətini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, Fondun fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fəaliyyətin fasiləsizliyinə dair məlumatların açıqlanmasına və fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Fondun maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz bütövlükdə maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizin daxil olduğu auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq auditin aparılması zamanı mövcud olan bütün əhəmiyyətli təhriflərin həmişə aşkar olunacağına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yarana bilər və fərdi və ya məcmu olaraq istifadəçilərin maliyyə hesabatları əsasında qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmək ehtimalı olduğu halda əhəmiyyətli hesab edilir.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılan auditin bir hissəsi olaraq, biz audit zamanı peşəkar mühakimə tətbiq edirik və peşəkar skeptisizm nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması riskini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə qarşı audit prosedurlarını hazırlayır və həyata keçirir və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasib audit sübutlarını əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən daha yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə halları daxil ola bilər.
- Fondun daxili nəzarət sisteminin effektivliyinə dair rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarını işləyib hazırlamaq üçün daxili nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilən uçot siyasətlərinin uyğunluğunu, habelə uçot təxminləri və müvafiq açıqlamaların münasibliyini qiymətləndiririk.
- Fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutları əsasında Fondun fasiləsiz fəaliyyət göstərmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisə və şəraitlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmadığına dair qənaətə gəlirik. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gəldikdə, auditor rəyimizdə maliyyə hesabatlarındakı müvafiq məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməli və ya belə məlumatların açıqlanması yetərli olmadıqda, rəyimizdə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixinədək əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Lakin sonrakı hadisələr və şəraitlər Fondun fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər.
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə əsas əməliyyatların və hadisələrin maliyyə hesabatlarında düzgün təqdim edilib-edilmədiyini qiymətləndiririk.

Biz korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və müddəti, habelə əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarət sistemində aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat veririk.

PricewaterhouseCoopers Audit Azerbaijan LLC

Bakı, Azərbaycan Respublikası
29 mart 2019-cu il

Əmanətlərin Sığortalanması Fondu
Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabat

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Qeyd	31 dekabr 2018	31 dekabr 2017
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	10	105,404,342	130,357,091
Hesablanmış alınacaq sığorta haqları	9	7,804,107	6,700,393
Qeyri-maddi aktivlər	8	167,108	200,683
Əmlak və avadanlıqlar	8	1,377,334	1,571,236
Sair uzunmüddətli aktivlər	11	47,252,845	63,463,748
Dövlət vekselləri	24	790,336,220	789,152,491
Cəmi aktivlər		952,341,956	991,445,642
Öhdəliklər			
Kompensasiya ödənişləri üzrə öhdəliklər	13	11,693,237	72,061,579
Kreditlər və borclar		-	10,153,500
Sair öhdəliklər	14	11,400	3,461,850
Cəmi öhdəliklər		11,704,637	85,676,929
Yığılmış sığorta ehtiyatları/xalis aktivlər		(334,955,245)	(427,934,176)
Əlavə kapital qoyuluşu	24	1,275,592,564	1,333,702,889
Cəmi öhdəliklər və sığorta ehtiyatları		952,341,956	991,445,642

29 mart 2019-cu il tarixində təsdiqlənmiş və imzalanmışdır.

Vüqar Abdullayev
İcraçı Direktorun müavini

Orxan Məmmədov
Maliyyə Departamentinin direktoru

1 Əmanətlərin Sığortalanması Fondu və onun Fəaliyyəti

Hazırkı maliyyə hesabatları 31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanan il üzrə Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq Əmanətlərin Sığortalanması Fondu ("Fond") üçün hazırlanmışdır.

Fond Azərbaycan Respublikasında təsis olunub və bu ölkədə fəaliyyət göstərir. Fond Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 9 fevral 2007-ci il tarixli 530 nömrəli Fərmanına əsasən yaradılmışdır və 3 iyul 2007-ci il tarixində Ədliyyə Nazirliyində qeydiyyatdan keçmişdir. Fondun fəaliyyəti 29 dekabr 2006-cı il tarixində qəbul edilmiş "Əmanətlərin sığortalanması haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə tənzimlənir.

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə Fond "Əmanətlərin sığortalanması haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq Himayəçilik Şurası və İcraçı Direktorun Müavini tərəfindən idarə olunur. 2017-ci ildə Fondun İcraçı Direktorunun Müavini vəzifəsinin icrası Vüqar Abdullayevə həvalə edilmişdir. "Əmanətlərin sığortalanması haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa müvafiq olaraq Himayəçilik Şurasının tərkibinə Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi və Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin hər birindən bir nümayəndə, Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının ("Mərkəzi Bank") bir nümayəndəsi, Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının bir nümayəndəsi və iştirakçı bankların təqdimatı ilə onların iki nümayəndəsi daxildir. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Himayəçilik Şurasının tərkibi aşağıdakı kimi olmuşdur:

Əliyər Məmmədov	Himayəçilik Şurasının sədri. Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının sədrinin müşaviri.
Yalçın Əzizov	Himayəçilik Şurasının üzvü. Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyinin strateji planlaşdırma və proqnozlaşdırma şöbəsinin müdiri
Azad Tağızadə	Himayəçilik Şurasının üzvü. Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin Aparatının Heyət səviyyəsinin təhlili və aktuar hesablamalar şöbəsinin müdiri
Asim Zülfüqarov	Himayəçilik Şurasının üzvü. Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının İdarə Heyətinin üzvü vəzifəsini icra edən.
Ziyəddin Allahverdiyev	Himayəçilik Şurasının üzvü. Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin Maliyyə xidmətləri üzrə siyasət şöbəsinin müdiri.
Abbas İbrahimov	Himayəçilik Şurasının üzvü. "Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" ASC-nin İdarə Heyətinin sədri.
Cəlal Qasımov	Himayəçilik Şurasının üzvü. "Kapitalbank" ASC-nin Müşahidə Şurasının sədri.

Fondun əsas fəaliyyəti. Fondun yaradılmasının məqsədi banklar və xarici bankların yerli filialları ödəmə qabiliyyətini itirdikdə fiziki şəxslərdən əmanətə qəbul olunmuş pul vəsaitinin itirilməsi riskinin qarşısını almaq, maliyyə və bank sisteminin sabitliyini və inkişafını təmin etməkdir.

Fondun əsas fəaliyyəti Mərkəzi Bankdan fiziki şəxslərin əmanətlərinin cəlb edilməsi üçün lisenziya almış iştirakçı bankların reyestrini aparmaq, onlara şəhadətnamələr vermək, onlardan sığorta haqlarını toplamaq və sığorta hadisəsi baş verdikdə, əmanətçilərin tələblərinin uçotunu aparıb, onlara kompensasiya ödəməkdən ibarətdir.

Fiziki şəxslərdən əmanətləri cəlb etmək üçün Mərkəzi Bankdan lisenziya almış bütün banklar Fondun məcburi iştirakçıları hesab olunur. Belə ki, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən 30 kommersiya bankından 30-u Fondun üzvüdür.

Milli valyutada qorunan əmanətlər üzrə illik faiz dərəcəsinin yuxarı həddi 15%, xarici valyutada qorunan əmanətlər üzrə illik faiz dərəcəsinin yuxarı həddi isə 3% müəyyən edilmişdir. Bu əmanətlər "Əmanətlərin tam sığortalanması haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa əsasən Fond tərəfindən üç il müddətinə tam sığortalanır.

1 Əmanətlərin Sığortalanması Fondu və Onun Fəaliyyəti (davamı)

Əmanətlərin sığortalanması sistemində üzvlük qanunvericiliklə məcburi xarakter daşıyır və 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna üzv olan banklar aşağıda göstərilir (31 dekabr 2017: 30 üzv bank):

1. "Xalq" Bank ASC	16. "Amrahbank" ASC
2. "Ata Bank" ASC	17. "Expressbank" ASC
3. "Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" ASC	18. "Azərbaycan Sənaye Bankı" ASC
4. "AccessBank" QSC	19. "Bank Avrasiya" ASC
5. "Melli İran Bankının" Bakı Filialı	20. "Günay Bank" ASC
6. "Azər-Türk Bank" ASC	21. "Paşa Bank" ASC
7. "Bank Respublika" ASC	22. "Naxçıvanbank" ASC
8. "Kapital Bank" ASC	23. "AFB Bank" ASC
9. "NBC Bank" ASC	24. "Bank VTB" (Azərbaycan) ASC
10. "AGBank" ASC	25. "Premium Bank" ASC
11. "Muğanbank" ASC	26. "Ziraat Bank Azərbaycan" ASC
12. "NIKOYL" İKB ASC	27. "UNIBANK" KB ASC
13. "Pakistan Milli Bankının" Bakı filialı	28. "TuranBank" ASC
14. "Rabitəbank" ASC	29. Bank "BTB" ASC
15. "Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC	30. "Bank of Baku" ASC

Fondun hüquqi ünvanı və fəaliyyət göstərdiyi yer. Fondun hüquqi ünvanı:

Bül-Bül prospekti 40,
Bakı AZ 1014,
Azərbaycan Respublikası

Təqdimat valyutası. Hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər başqa valyuta göstərilmədiyi halda, Azərbaycan manatı ilə ("AZN") təqdim olunmuşdur.

2 Fondun Əməliyyat Mühiti

Azərbaycan Respublikası. 2018-ci ildə Azərbaycan iqtisadiyyatında inkişaf etməkdə olan bazarlara xas makroiqtisadi proseslər müşahidə edilib. Hökumətin həyata keçirdiyi iqtisadi islahatlar Azərbaycan iqtisadiyyatının sabit inkişafına əhəmiyyətli töhfə verib. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının 2018-ci ildə həyata keçirdiyi pul-kredit siyasəti aşağı və stabil inflyasiyanın təmin edilməsi yolu ilə qiymətlər sabitliyinin əldə olunmasına yönəlmiş, əhali və işgüzar fəaliyyət üçün əlverişli sosial-iqtisadi mühitin formalaşmasına istiqamətlənmişdir.

İl ərzində inflyasiya aşağı birrəqəmli səviyyədə sabitləşmiş, iqtisadi artım pozitiv zonada qalmaqda davam etmiş, milli valyutanın məzənnəsi dayanıqlı olmuş, xarici sektorda müsbət meyillər baş vermiş, tədiyə balansının profisiti ölkənin strateji valyuta ehtiyatlarının artmasına şərait yaratmışdır.

Bununla yanaşı, vergi sistemində də əhəmiyyətli tədbirlər görülmüşdür. Vergi sisteminin çevikliyini və şəffaflığını təmin etmək məqsədilə Vergi Məcəlləsinə bir çox dəyişikliklər edilmişdir. 2018-ci ildə imzalanmış "Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə dəyişiklik edilməsi haqqında Qanunun" qəbul edilməsi nəticəsində Vergi Məcəlləsinə bir çox güzəştlər tətbiq edilmiş, o cümlədən kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri 7 il müddətinə vergidən azad edilmiş, neft-qaz sahəsində fəaliyyəti olmayan və qeyri-dövlət sektoruna aid edilən şəxslərin gəlirləri üçün vergi dərəcələri azaldılmışdır.

2019-cu ilin yanvar ayında beynəlxalq kredit reytingi agentliyi olan "Standard & Poor's" Maliyyə Xidmətləri MMC Azərbaycanın uzunmüddətli suveren kredit reytingini xarici və milli valyutada "BB+/B" səviyyəsində təsdiqləyib. Uzunmüddətli kredit reytingi üzrə proqnoz "sabit" saxlanılıb. Agentlik Azərbaycanın iqtisadi artımının orta səviyyədə bərpa olunacağını, lakin hələ də neft sənayesi tendensiyalarından və dövlət investisiyalarından asılı olacağını proqnozlaşdırır.

Fondun rəhbərliyi iqtisadi mühitdə baş verən prosesləri müşahidə edir və Fondun dayanıqlı inkişaf strategiyasını dəstəkləmək üçün qabaqçılıq tədbirlər görür. Buna baxmayaraq, mövcud iqtisadi vəziyyətin gələcək təsirini qabaqcadan proqnozlaşdırmaq nisbətən mürəkkəb olduğuna görə rəhbərliyin iqtisadi mühitlə bağlı cari proqnozları və təxminləri faktiki nəticələrdən fərqli ola bilər.

3 Əsas Uçot Siyasətləri

Maliyyə hesabatlarının tertibatının əsasları. Hazırkı maliyyə hesabatları maliyyə alətlərini ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanımaqla və FVTPL (ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərər hesabatına aid olunan) kateqoriyasında qiymətləndirilən maliyyə alətlərini yenidən qiymətləndirməklə, Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına ("BMHS") uyğun olaraq ilkin dəyər metoduna əsasən hazırlanmışdır. Bu maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas uçot siyasətləri aşağıda göstərilir. 1 yanvar 2018-ci il tarixindən BMHS 9 və BMHS 15-ə keçid ilə əlaqədar olaraq uçot siyasətində baş verən dəyişikliklərdən başqa, həmin uçot siyasətləri Qeyd 28-də başqa cür göstərilmədiyi hallarda, təqdim edilən bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir.

Maliyyə hesabatlarının BMHS-ə uyğun olaraq hazırlanması bəzi əhəmiyyətli uçot təxminlərinin istifadəsini tələb edir. Bundan əlavə, Fond uçot siyasətini tətbiq edərkən rəhbərlik öz mülahizələrini irəli sürməlidir. Daha yüksək mülahizə tələb edən və ya müəkkəb olan sahələr, həmçinin maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün ehtimal və təxminlərin əhəmiyyətli olduğu sahələr Qeyd 4-də açıqlanır.

Xarici valyutanın çevrilməsi. Fondun əməliyyat valyutası onun fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutası hesab edilir. Fondun əməliyyat və təqdimat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır ("AZN"). Hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər Fondun təqdimat valyutası olan Azərbaycan manatı ilə əks olunmuşdur.

Əməliyyatlar və qalıqlar. Monetar aktivlər və öhdəliklər Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının ("Mərkəzi Bank") müvafiq hesabat dövrünün sonuna qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə uyğun olaraq Fondun əməliyyat valyutasına çevrilir. Belə əməliyyatlar üzrə hesablaşmaların həyata keçirilməsi və monetar aktiv və öhdəliklərin Mərkəzi Bankın ilin sonuna müəyyən etdiyi rəsmi məzənnə ilə Fondun əməliyyat valyutasına çevrilməsi nəticəsində yaranan gəlir və zərər mənfəət və ya zərərdə "maliyyə gəliri və ya xərci" kimi tanınır. İlin sonuna qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilmə ilkin dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələrə tətbiq edilmir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan rəsmi valyuta məzənnələri aşağıdakı kimi olmuşdur: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN və 1 Avro = 1.9468 AZN (31 dekabr 2017: 1 ABŞ dolları = 1.7001 AZN və 1 Avro = 2.0307 AZN).

Əmlak və avadanlıqlar. Əmlak və avadanlıqlar yığılmış amortizasiya və/və ya ehtiyac yaranarsa, yığılmış dəyersizləşmə üzrə zərərlər çıxmaqla ilkin dəyərde uçota alınır.

Əmlak və avadanlıqlar ilə bağlı sonrakı xərclər yalnız o halda tanınır ki, aktiv üzrə gələcək iqtisadi səmərənin Fonda daxil olması ehtimal edilsin və çəkilən xərclər etibarlı şəkildə ölçülə bilsin. Bu halda sonrakı xərclər müvafiq olaraq həmin aktivin balans dəyərinə əlavə edilir və ya ayrıca aktiv kimi tanınır. Kiçik həcmli təmir və gündəlik xidmət xərcləri çəkildiyi dövrdə xərcə silinir. Əmlak və avadanlıqların əsas komponentlərinin əvəz edilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Rəhbərlik hər bir hesabat dövrünün sonunda əmlak və avadanlıqlar üzrə dəyersizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa dəyərini təxmin edir. Aktivin bərpa dəyəri, onun satış üzrə məsrəfləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa dəyərinə qədər azaldılır və dəyersizləşmə üzrə zərər il üzrə mənfəət və ya zərəre aid edilir. Aktivin satışı üzrə məsrəflər çıxılmaqla, onun istifadə dəyəri və ya ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün istifadə edilmiş təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə, əvvəlki illərdə tanınmış dəyersizləşmə üzrə zərər ləğv edilir.

Aktivlərin satışından yaranan mənfəət və ya zərər gəlirin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərərdə sair gəlir/(zərər) kimi tanınır.

Amortizasiya. Torpaq üçün amortizasiya hesablanmır. Digər əmlak və avadanlıqlar üzrə amortizasiya düz xətt metoduna, yəni əmlak və avadanlıqların təxmini faydalı istifadə müddəti ərzində aktivlərin ilkin dəyərini onların qalıq dəyərində azaltmaqla hesablanır:

	<u>İllik dərəcə</u>
Binalar	7%
Mebel və sair avadanlıqlar	20%
Kompüter və ofis avadanlığı	25%
Nəqliyyat vasitələri	25%

Aktiv faydalı istifadə müddətinin sonunda nəzərdə tutulan vəziyyətə uyğun olduqda, onun satışı ilə bağlı ehtimal olunan xərclər çıxıldıqdan sonra, Fond tərəfindən əldə oluna biləcək qiymətləndirilmiş məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Aktivlərin qalıq dəyəri və faydalı istifadə müddəti hər bir hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və lazım olduqda dəyişdirilir.

3 Əsas Uçot Siyasətləri (davamı)

Qudvildən başqa digər qeyri-maddi aktivlər. Qudvildən başqa, Fondun qeyri-maddi aktivləri müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olmaqla əsasən kapitallaşdırılmış proqram təminatından və lisenziyalardan ibarətdir.

Proqram təminatı üzrə əldə edilmiş lisenziyalar həmin proqram təminatının alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilmiş xərclərin əsasında kapitallaşdırılır.

Fondun nəzarətində olan identifikasiya edilə bilən və xüsusi proqram təminatı ilə birbaşa əlaqəli olan tərtibat xərcləri çəkilmiş xərclərdən artıq olan əlavə iqtisadi səmərə gətirəcəyi halda qeyri-maddi aktivlər kimi tanınır. Kapitallaşdırılmış xərclərə proqram təminatını tərtib edən işçilərə sərf olunan xərclər və ümumi təsərrüfat xərclərinin müvafiq hissəsi daxildir. Proqram təminatı ilə əlaqədar bütün digər xərclər (məs, texniki dəstək xərcləri) çəkildiyi zaman xərcə silinir.

Qeyri-maddi aktivlər düz xətt metoduna əsasən onların faydalı istifadə müddəti ərzində amortizasiya olunur:

	<u>İllik dərəcə</u>
Proqram təminatı və lisenziyalar	10%

Qeyri-maddi aktivlər dəyərsizləşdikdə, onların balans dəyəri satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyər və istifadə dəyəri arasında daha böyük olan dəyərə silinir.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. *Maliyyə aləti* Fondun maliyyə aktivinin və digər tərəfin maliyyə öhdəliyi və ya kapital alətinin yaranmasına səbəb olan hər hansı müqavilədir.

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən aktiv satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ötürərkən ödəniləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq fəal bazarda alınıb satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Fəal bazar qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat əldə etmək üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətdə və həcmdə həyata keçirildiyi bazardır.

Fəal bazarda alınıb satılan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ayrı-ayrı aktiv və ya öhdəliklərin bazar qiymətinin müəssisənin istifadəsində olan aktiv və ya öhdəliklərin miqdarına hasili nəticəsində alınan məbləğ kimi ölçülür. Bu hal hətta bazarın normal gündəlik ticarət dövriyyəsi müəssisənin istifadəsində olan aktiv və öhdəliklərin qarşılınması üçün kifayət qədər olmadıqda və bir əməliyyat üzrə mövqələrin satılması üçün sifarişlərin yerləşdirilməsi bazar qiymətinə təsir etdikdə baş verir.

Əməliyyatın qiyməti haqqında bazar məlumatı olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən, həmçinin bazar şərtləri ilə həyata keçirilən analoji əməliyyatlar haqqında məlumatlara və ya investisiya olunan müəssisələrin cari dəyərinə əsaslanan modellərdən istifadə edilir. Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstəriləndiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyəsinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci Səviyyəyə oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyən) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir, (ii) 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlər əsasında hesablananlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir (iii) 3-cü Səviyyəyə aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanmır (yəni, qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmdə müşahidə oluna bilməyən ilkin məlumatlar tələb edilir). Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasında köçürmələr hesabat dövrünün sonunda baş vermiş hesab edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərc əməliyyat həyata keçirilmədiyə təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

3 Əsas Uçot Siyasətləri (davamı)

Amortizasiya olunmuş dəyər (AC) əsas məbləğ üzrə ödənişləri çıxmaqla və hesablanmış faizləri üstə gəlməklə, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri üzrə hər hansı ehtiyatı çıxmaqla ilkin tanınma zamanı maliyyə alətinin dəyəridir. Hesablanmış faizlərə ilkin tanınma zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödənilməli məbləğ üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərində daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər istisna olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spreadini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir. İlkin tanınma zamanı alınmış və ya yaradılmış, lakin dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri üçün effektiv faiz dərəcəsinə kredit riski nəzərə alınmaqla düzəliş edilir, yəni, müqavilə üzrə nağd pul axınlarına əsasən deyil, ilkin tanınma zamanı gözlənilən nağd pul axınlarına əsasən hesablanır.

Gözlənilən kredit zərərləri – Çəki əmsalları formasında baş verən müvafiq defolt riskləri ilə müəyyən edilmiş orta çəkili kredit zərərləridir.

12 aylıq gözlənilən kredit zərərləri – gözlənilən kredit zərərinin bir hissəsini təşkil edir və hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində maliyyə aktivləri üzrə defolt hadisəsinin baş verməsi nəticəsində itiriləcək pul vəsaitlərini özündə əks etdirir.

Bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri – maliyyə alətinin gözlənilən istifadə müddəti ərzində bütün mümkün defolt halları nəticəsində gözlənilən kredit zərərləridir.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması. FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilən maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır. Bütün digər maliyyə alətləri əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla, ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə sübut edilir. İlkin tanınma zamanı gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Sövdələşmə qiyməti eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər müşahidə oluna bilən cari bazar əməliyyatları və ya əsas məlumat kimi yalnız müşahidə edilə bilən bazarların məlumatlarını istifadə edən qiymətləndirmə modeli ilə sübut edilir. İlkin tanınmadan sonra amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat tanınır.

Fondun sair uzunmüddətli aktivləri ödənilmiş kompensasiyanın geri qaytarılmasının bir hissəsi kimi 2016-cı ildə "Texnika Bank" ASC tərəfindən Fondə köçürülmüş ipoteka portfelini və 17 mart 2017-ci il tarixində "Parabokt" MMC-dən alınacaq 36,159,693 AZN məbləğində kompensasiyanı əks etdirir.

"Parabokt" MMC-dən alınacaq məbləğlər Mərkəzi Bankın oxşar maliyyə alətləri üçün müəyyən etdiyi faiz dərəcəsinə tətbiq etməklə ilkin olaraq FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmişdir.

"Parabokt" ASC-dən başqa alınacaq digər debitor borclar amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilmişdir.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi. Maliyyə aktivləri aşağıdakı kateqoriyalarda qiymətləndirilir: FVTPL, FVOCI və AC. Borc maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi aşağıdakılardan asılıdır: (i) müvafiq aktivlər portfelinin idarə olunması üçün Fondun biznes modeli və (ii) aktiv üzrə nağd pul axınlarının xüsusiyyəti.

Fondun maliyyə aktivlərinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, hesablanmış alınacaq sığorta haqları və sair uzunmüddətli aktivlər daxildir.

İlkin tanınmadan sonra Fondun bütün maliyyə aktivləri Mərkəzi Bankın oxşar maliyyə alətləri üçün müəyyən etdiyi faiz dərəcəsinə tətbiq etməklə amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilmişdir.

3 Əsas Uçot Siyasətləri (davamı)

Sonrakı qiymətləndirmə zamanı gəlir və zərər

Maliyyə aktivinin ədalətli dəyərinin dəyişməsindən yaranan gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: biznes model. Biznes model Fondun nağd pul axınları əldə etməsi məqsədilə aktivlərin idarə edilməsi üçün istifadə etdiyi metodu əks etdirir və Fondun məqsədinin: (i) aktivlərdən yalnız müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi ("müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi üçün aktivin saxlanması") və ya (ii) müqavilədə nəzərdə tutulan və aktivlərin satışından yaranan nağd pul axınlarının əldə edilməsi ("müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanması") olub-olmadığını müəyyən edir. (i) və (ii) bəndlər tətbiq edilmədikdə, maliyyə aktivləri "digər" biznes modellərə aid edilir və FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilir.

Biznes model qiymətləndirmə tarixində mövcud olan portfel üzrə müəyyən edilmiş məqsədlərə nail olmaq üçün Fondun həyata keçirməyi planlaşdırdığı fəaliyyətə dair bütün müvafiq sübutlar əsasında aktivlər qrupu (portfel səviyyəsində) üçün müəyyən edilir. Biznes modelin müəyyən edilməsi zamanı Fondun nəzərə aldığı amillərə portfelin məqsədi və tərkibi, müvafiq aktivlər üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi ilə bağlı keçmiş təcrübə, risklərin qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi üzrə yanaşmalar, aktivlər üzrə gəlirliliyin qiymətləndirilməsi üsulları və rəhbər işçilərə ödənişlərin sxemi daxildir. Fondun öz maliyyə aktivləri üçün biznes modellərin müəyyən edilməsi zamanı istifadə etdiyi əsas mülahizələr Qeyd 4-də göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: nağd pul axınlarının xüsusiyyətləri. Biznes model müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi və ya müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanılmasını nəzərdə tutduqda, Fond nağd pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığını qiymətləndirir (SPPI təhlili). Belə bir qiymətləndirmə apararkən Fond müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əsas kredit razılaşmasının şərtlərinə uyğun olub-olmadığını, yeni faizlərə yalnız kredit riski üzrə ödənişlərin daxil olmasını, pulun zaman dəyərini, əsas kredit razılaşmasının digər risklərini və mənfəət marjasını nəzərə alır.

Müqavilə şərtləri əsas kredit sazişinin şərtlərinə uyğun olmayan riskə və ya dəyişkənliyə məruz qalmanı nəzərdə tutduqda, müvafiq maliyyə aktivləri FVTPL kateqoriyasında təsnifləşdirilir və qiymətləndirilir. SPPI təhlili aktivin ilkin tanınması zamanı həyata keçirilir və sonradan yenidən qiymətləndirilmir. Fondun öz maliyyə aktivləri üçün SPPI təhlili həyata keçirdiyi zaman istifadə etdiyi əsas mülahizələr Qeyd 4-də göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi: gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat. Fond proqnozlar əsasında amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən kredit portfeli və maliyyə alətləri üzrə gözlənilən kredit zərərlərini (ECL) qiymətləndirir. Fond hər bir hesabat tarixində gözlənilən kredit zərərlərini qiymətləndirir və maliyyə aktivləri üzrə xalis dəyərsizləşmə zərərlərini tanıyır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi aşağıdakıları özündə əks etdirir: (i) bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi yolu ilə müəyyən edilmiş obyektiv və ehtimal ilə ölçülmüş məbləğ, (ii) pulun zaman dəyəri və (iii) hesabat tarixində keçmiş hadisələr, cari şərtlər və proqnozlaşdırılan gələcək iqtisadi vəziyyət haqqında artıq xərc çəkmədən və ya çalışmadan əldə edilə bilən əsaslandırılmış və təsdiqlənmiş məlumat.

Fond maliyyə aktivlərinin ilkin tanınmasından etibarən kredit keyfiyyətindəki dəyişikliklərə əsaslanaraq üç mərhələli dəyərsizləşmə modeli tətbiq edir. İlkin tanınma zamanı dəyərsizləşməmiş maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə təsnifləşdirilir. 1-ci Mərhələdə maliyyə aktivləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri növbəti 12 ay ərzində və ya müqavilədə nəzərdə tutulan ödəniş tarixinə qədər (12 ay bitənə qədər) baş verə bilən defolt hadisələri nəticəsində yaranmış bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri ("12 aylıq gözlənilən kredit zərəri") məbləğində qiymətləndirilir. Fond ilkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın baş verdiyini müəyyən edərsə, aktiv 2-ci Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında, yeni müqavilədə göstərilən ödəmə tarixinə qədər, lakin gözlənilən hər hansı qabaqcadan ödənişləri nəzərə almaqla ("bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri") qiymətləndirilir. Kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın baş verməsinin Fond tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası Qeyd 4-də təqdim edilir. Fond maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsinə müəyyən edərsə, aktiv 3-cü Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri kimi qiymətləndirilir. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsində istifadə edilən ilkin məlumatlar, fərziyyələr və hesablama üsulları haqqında məlumat, eləcə də Fond tərəfindən proqnoz məlumatlarının gözlənilən kredit zərərləri modellərinə daxil edilməsi qaydası Qeyd 23-də göstərilir.

3 Əsas Uçot Siyasətləri (davamı)

Maliyyə aktivlərinin silinməsi və tanınmanın dayandırılması. Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Fondun bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Fond belə aktivlərin bərpasına dair gözləntiləri əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Aktivlərin silinməsi tanınmanın dayandırılmasını əks etdirir. Fond müqaviləyə əsasən ödənilməli məbləğləri bərpa etməyə cəhd etdikdə, lakin həmin məbləğlərin bərpası ilə bağlı əsaslandırılmış gözləntiləri olmadıqda, barəsində hələ də məcburi bərpa tədbirləri görülməli maliyyə aktivlərini silə bilər.

Maliyyə öhdəliklərinin təsnifləşdirilməsi. Maliyyə öhdəlikləri sonradan amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən maliyyə alətləri kateqoriyasına təsnifləşdirilir.

Fondun sair maliyyə öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilən "kompensasiya ödənişləri üzrə öhdəliklərdən" və "sair uzunmüddətli öhdəliklərdən" ibarətdir (Qeyd 14).

Maliyyə alətlərinin əvəzləşdirilməsi. Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilməsi tanınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüququn, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya aktiv realizasiya edərkən müvafiq öhdəliyi də satmaq niyyətinin mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər. Belə əvəzləşdirmə hüququ (a) gələcək hadisələrdən asılı olmamalı və (b) aşağıdakı bütün hallarda hüquqi qüvvəyə malik olmalıdır (i) adi fəaliyyət gedişində (ii) defolt halı olduqda və (iii) ödəniş qabiliyyəti olmadıqda və ya müflisləşmə baş verdikdə.

Veksellər. Verilmiş veksellər dövlət tərəfindən əlavə kapital qoyuluşundan ibarətdir.

2017-ci ildə Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi sığorta hadisəsi baş verdikdə maliyyə təminatının çatışmazlığı riskini aradan qaldırmaq məqsədilə müddəti 2027-ci ildə başa çatan, nominal dəyəri 800,000 min AZN həcmində faizsiz veksəl buraxmaqla, Fondu əlavə kapital ilə təmin etmişdir. Bu veksellər ilkin olaraq 788,098 min AZN məbləğində ədalətli dəyərle əks etdirilmiş və kapital ehtiyatları müvafiq məbləğdə bərpa olunmuşdur.

Veksellər Mərkəzi Bankın oxşar maliyyə alətləri üçün müəyyən etdiyi faiz dərəcəsini tətbiq etməklə FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmişdir. Veksellərin ədalətli dəyərinin dəyişməsindən yaranan gəlir və ya zərər aktivin tanınması dayandırılana qədər mənfəət və ya zərərdə tanınır. Bu zaman əvvəlki dövrdə mənfəət və ya zərərdə tanınan məcmu gəlir və ya zərər kapitalda tanınır.

Əlavə kapital qoyuluşu. Əlavə kapital qoyuluşu dövlət tərəfindən ayrılmış vəsaitləri əks etdirir. Bu vəsaitlərdən maliyyə təminatının çatışmazlığı halı baş verdikdə istifadə olunması nəzərdə tutulur.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə nağd pul, banklarda tələb edilənədək saxlanılan depozitlər və ilkin ödəmə müddəti üç aydan artıq olmayan digər qısamüddətli yüksək likvidli investisiyalar daxildir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərde qeydə alınır.

Hesablanmış alınacaq sığorta haqları. Hesablanmış alınacaq sığorta haqları ilkin olaraq ədalətli dəyərde, sonra isə effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya edilmiş dəyərde tanınır.

Ticarət və digər kreditor borclar. Ticarət və digər kreditor borclar qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi zamanı hesablanır və ilkin olaraq ədalətli dəyərde, sonra isə effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərde qeydə alınır.

Mənfəət vergisi. "Əmanətlərin sığortalanması haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununun 3.8-ci və Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinin 106-cı maddələrinə uyğun olaraq, Fondun gəlirləri vergidən azaddır.

Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar. Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlara qeyri-müəyyən müddət və ya məbləğə malik olan qeyri-maliyyə öhdəlikləri daxildir. Bura sığorta hadisələri ilə bağlı yaranmış öhdəliklər daxildir. Fond keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün Fond tərəfindən iqtisadi resursların sərf olunması ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ölçülə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır.

3 Əsas Uçot Siyasətləri (davamı)

Sığorta premiyaları. Sığorta premiyaları fiziki şəxslərin əmanətlərinin cəlb edilməsi üçün Mərkəzi Bankdan lisenziya almış üzv banklardan yığılmış üzvlük, təqvim haqları, əlavə haqlar və dəbbə pullarından ibarətdir.

Üzvlük haqları iştirakçı banklar Fondun reyestrinə daxil olduqdan sonra 10 təqvim günü müddətində Fondun Mərkəzi Bankda olan hesabına ödədiyi 10,000 AZN məbləğində birdəfəlik üzvlük haqlarından ibarətdir.

Təqvim haqları hər rüb qurtardıqdan sonra 10 təqvim günü ərzində Fondun Mərkəzi Bankda olan hesablarına köçürülür. Təqvim haqları bankın Fondun iştirakçı bankların reyestrinə daxil edildiyi gündən bank lisenziyasının ləğv edildiyi günədək ödənilir. Təqvim haqları iştirakçı bankların Fondun reyestrinə daxil olduğu gündən başlayaraq, birinci ildə qorunan əmanətlərin rüb ərzində orta günlük qalıq məbləğinin 0,15 faizi, sonrakı illərdə isə 0,125 faizi həcmində ödənilir.

Kompensasiyaların ödənilməsi üçün Fond tərəfindən borc vəsaitləri cəlb edildikdə, iştirakçı banklar Fondun öhdəlikləri tam yerinə yetirilənədək, təqvim haqları ilə yanaşı əlavə haqlar ödəyirlər. Əlavə haqlar Fondun götürdüyü borcun məbləğindən və qaytarılması şərtlərindən asılı olaraq, lakin qorunan əmanətlərin rüb ərzində orta günlük qalıq məbləğinin 0,2 faizi həcmindən çox olmamaq şərti ilə ödənilir. Əlavə haqların hesablanması və ödənilməsi qaydaları Himayəçilik Şurasının qərarı ilə təsdiq edilir.

Dəbbə pulu iştirakçı banklar tərəfindən sığorta haqlarının nəzərdə tutulan 10 təqvim günü ərzində ödənilmədiyi halda yaranır. Dəbbə pulu sığorta haqlarının ödənişinin hər bir gecikdirilən günü üçün əvvəlki hesabat dövründə iştirakçı bank tərəfindən ödənilmiş sığorta haqları Mərkəzi Bankın uçot dərəcəsinin 360-da bir hissəsinə hasil edilməklə hesablanır. Sığorta haqları və dəbbə pulu 30 gün ərzində ödənilmədikdə, dəbbə pulunun hesablanması dayandırılır və Fond həmin vəsaitlərin iştirakçı bankın müxbir hesablarından tutulması üçün qanunvericiliyə müvafiq qaydada tədbirlər görür.

Faiz gəlir və xərclərinin tanınması. Faiz gəlirləri aşağıdakılar istisna olmaqla, maliyyə aktivlərinin ümumi balans dəyərində effektiv faiz dərəcəsinə tətbiq etməklə hesablanır: (i) dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri (3-cü Mərhələ). Belə aktivlər üzrə faiz gəlirini hesablayarkən kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla, aktivin amortizasiya olunmuş dəyərində effektiv faiz dərəcəsi tətbiq edilir və (ii) alınmış və ya yaradılmış, lakin dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri. Bu aktivlər üzrə faiz gəlirini hesablayarkən aktivin amortizasiya olunmuş dəyərində kredit riski nəzərə alınmaqla düzəliş edilmiş ilkin effektiv faiz dərəcəsi tətbiq edilir.

Fond tərəfindən kompensasiyaların ödənilməsi. 19 yanvar 2016-cı il tarixində "Əmanətlərin sığortalanması haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanununun 5-ci maddəsinə əsasən qorunan əmanətlər üzrə Fond tərəfindən tam kompensasiya ödənilir.

Bu dəyişiklik imzalandığı gündən 3 il müddətinə etibarlıdır.

Kompensasiyalar "Əmanətlərin sığortalanması haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununun 2.1.2.6 maddəsinə uyğun olaraq cəlb edildiyi günə Mərkəzi Bank və Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının ("Palata") müəyyən etdiyi uçot faiz dərəcəsi ilə qəbul olunmuş əmanətlər və həmin qanuna 8 may 2009-cu il tarixli əlavə və dəyişiklikliyə uyğun olaraq, Mərkəzi Bank və Palata ilə razılaşdırılmaqla Fondun Himayəçilik Şurası tərəfindən müəyyən edilmiş (1 avqust 2013-cü il tarixindən etibarən 10%, 19 may 2014-cü il tarixində 10%, 19 may 2014-cü il tarixindən etibarən 9%, 24 fevral 2015-ci il tarixindən etibarən 12%, 2 mart 2016-cı il tarixindən etibarən: milli valyuta üzrə 15% və xarici valyuta üzrə 3%-dək) faiz dərəcəsi ilə çox olmayan faizlə yerləşdirilən əmanətlərə görə ödənilir.

İşçi heyəti ilə bağlı ödənişlər. Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və xəstəlik vərəqələri üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Fondun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır. Fondun yerli qanunvericiliyə uyğun olaraq müəyyən edilmiş haqlar üzrə ödənişlərdən başqa pensiya və analoji ödənişləri həyata keçirmək üçün hər hansı hüquqi və ya işgüzar praktikadan yaranan öhdəliyi yoxdur.

Maliyyə hesabatlarının təqdimatında dəyişikliklər. Zərurət yarandıqda, cari ilin maliyyə hesabatlarındakı dəyişiklikləri əks etdirmək məqsədilə keçən ilin müqayisəli rəqəmləri müvafiq şəkildə düzəldilə bilər.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı maddələrin likvidlik ardıcılığı ilə təqdim edilməsi. Fond üçün dəqiq müəyyən edilə bilən əməliyyat dövrü olmadığına görə o, cari və uzunmüddətli aktiv və öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca göstərmir. Bunun əvəzində aktiv və öhdəliklərin gözlənilən ödəmə müddətlərinə görə təhlili Qeyd 23-də təqdim olunur.

Maliyyə hesabatlarının təsdiqlənməsindən sonra onlara dəyişikliyin edilməsi. Dərc olunduqdan sonra hazırkı maliyyə hesabatlarına edilmiş hər hansı dəyişiklik Fondun rəhbərliyi tərəfindən təsdiqlənməlidir.

4 Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Mülahizələr

Fond maliyyə hesabatlarında tanınan məbləğlərə və aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində növbəti maliyyə ili ərzində təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik, həmçinin peşəkar ehtimallar və təxminlər irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi qiymətləndirmə metodologiyası, modellər və ilkin məlumatların istifadəsini tələb edən əhəmiyyətli göstəricidir. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi metodologiyası Qeyd 23-də açıqlanır. Aşağıdakı komponentlər kredit zərərləri üzrə ehtiyata əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərir: defolt anlayışı, kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması (SICR), defolt ehtimalı (PD), defolta məruz qalan dəyər (EAD) və defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (LGD). Fond gözlənilən kredit zərərləri üzrə hesablamalar və faktiki kredit zərərləri arasında fərqlərin azaldılması üçün modelləri və bu modellər üzrə məlumatları müntəzəm olaraq təhlil edir və təsdiqləyir.

Fond gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üçün dəstəkləyici proqnoz məlumatlarından, əsasən də özünün proqnoz makroiqtisadi modelinin nəticələrindən istifadə etmişdir. Orta aylıq əmək haqqı və işsizlik dərəcəsi ECL səviyyəsinə uyğun olan ən əhəmiyyətli proqnoz fərziyyələri hesab edilmişdir və 31 dekabr 2018-ci il tarixinə onların çəki əmsalları müvafiq PD səviyyəsinə tətbiq edilmişdir.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması. Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması ilə bağlı qiymətləndirmə aparmaq üçün Fond hesabat və ilkin tanınma tarixlərinə maliyyə aktivləri üzrə hesablanmış müvafiq defolt risklərini müqayisə edir. Qiymətləndirmə zamanı hesabat tarixinə kredit riskinin müəyyən səviyyəsi deyil, kredit riskinin nisbətən artması nəzərdən keçirilir. Fond əldə olunması əlavə xərc tələb etməyən dəstəkləyici və əsaslandırılmış məlumatları, o cümlədən müəyyən borcalanların davranış aspektləri daxil olmaqla, bir sıra amilləri nəzərə alır. Fond defolt anına qədər kredit riskinin artması ilə bağlı davranış əlamətlərini müəyyən müəyyən edir və müvafiq proqnoz məlumatlarını fərdi maliyyə aləti və ya portfel səviyyəsində kredit riskinin qiymətləndirilməsində istifadə edir. Qeyd 11-ə baxın.

Nağd pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişləri ("SPPI") meyarına uyğunluğunun qiymətləndirilməsi. Maliyyə aktivləri üzrə nağd pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğunluğunu müəyyən etmək üçün mülahizələrin irəli sürülməsi tələb edilir.

Pulun zaman dəyəri elementi aşağıdakı hallarda dəyişdirilə bilər, məsələn, müqavilə üzrə faiz dərəcəsi mütəmadi olaraq dəyişdikdə, lakin bu dəyişikliyin müddəti borc aləti üzrə faiz dərəcəsinin qüvvədə olduğu müddətə uyğun gəlmədikdə (məsələn, kredit üç aylıq banklararası faiz dərəcəsinə əsaslanır, lakin həmin faiz dərəcəsi hər ay dəyişdirilir). Pulun zaman dəyərinin dəyişdirilməsi effekti hər bir dövrə və məcmu olaraq maliyyə alətinin istifadə müddəti ərzində müvafiq alət üzrə nağd pul axınlarını yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun olan nağd pul axınlarından ibarət baza borc aləti ilə müqayisə etməklə qiymətləndirilmişdir. Qiymətləndirmə maliyyə bazarlarında baş verə bilən əsaslandırılmış mümkün maliyyə stress-senariləri daxil olmaqla, bütün əsaslandırılmış mümkün ssenarilər üçün həyata keçirilmişdir. Fond baza alətlərə nisbətə kənarlaşmaların əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olmasını müəyyən etmək üçün 5%-lik göstərici tətbiq etmişdir. Ssenaridə nəzərdə tutulan nağd pul axınları bazadan əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndikdə, qiymətləndirilən alət üzrə nağd pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun gəlmir və maliyyə aləti sonradan FVTPL kateqoriyasında qeydə alınır.

Fond müqavilə üzrə nağd pul axınlarının müddətini və ya məbləğini dəyişən müqavilə şərtlərini müəyyən etmiş və nəzərdən keçirmişdir. Nağd pul axınları o halda yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun hesab edilir ki, kreditin şərtlərinə görə onu vaxtından əvvəl ödəmək mümkün olsun, vaxtından əvvəl ödənilən məbləğ əsas borcu və hesablanmış faizləri, eləcə də müqaviləyə vaxtından əvvəl xitam verilməsinə görə əsaslandırılmış əlavə kompensasiyanı özündə əks etdirsin. Aktiv üzrə əsas məbləğ əsas borc üzrə sonrakı ödənişlər (yəni, effektiv faiz metodundan istifadə etməklə müəyyən edilmiş faizsiz ödənişləri) çıxılmaqla, ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərə bərabərdir. Bu qaydada istisna hal olaraq standart, həmçinin qabaqcadan ödəniş elementlərinə malik olan alətlərə yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun olmaq üçün aşağıdakı şərtlərə cavab verməyə imkan yaradır: (i) aktiv mükafat və ya güzəştə verildikdə (ii) qabaqcadan ödəniş məbləği müqavilə üzrə nominal dəyərdən və hesablanmış faizlərdən, eləcə də müqaviləyə vaxtından əvvəl xitam verilməsinə görə əsaslandırılmış əlavə kompensasiyadan ibarət olduqda və (ii) ilkin tanınma zamanı vaxtından əvvəl ödəniş elementinin ədalətli dəyəri əhəmiyyətsiz olduqda.

"Sair uzunmüddətli aktivlərə" daxil olan bütün maliyyə alətləri SPPI təhlilini keçmiş hesab edilir.